

LE SMEJTA SE...

Ta pesem se nanaša na uvodno kitico »Slutenj nedolžnosti«. Za posmehovalca (Voltaire, Rousseau) je zrnice peska le mrtev atom. Človeku z domišljijo, ki ga tu simbolizira Izrael, pa je vsak prahec pravi dragulj, cel svet, ki se blešči v božjem sijaju. *atomi Demokritovi* — Demokrit (460—370 pr. n. š.) je postavil teorijo o atomih kot najmanjših delcih materije. *delci Newtonove luči* — se nanašajo na korpuskularno teorijo svetlobe, ki jo je Isaac Newton obrazložil v svoji »Optiki«, 1704.

JERUZALEM

Pesem je napisana za proznim uvodom k pesnitvi »Milton«. Po metriki spominja na elizabetinsko himno »Hieruzalem, moj srečni dom«, ki jo je Blake gotovo poznal. *Jeruzalem* — sveto mesto, simbol »zlate dobe«. *mračni Satanovi mlini* — simbol mehaničnega in analitičnega racionalizma, čisto nasprotje Blakove vizionarske imaginacije. *Dušni boj* — pozitivni pacifizem, kakor ga je učil Boehme (»Bojevati se je treba z mislijo in duhom in ne z jezikom in mečem«).

KNJIGA O THEL

Thel — še nerojena duša, ki obišče smrtni materialni svet in se vrne v večnost. *Serafimove hčere* — Blake jih je verjetno vzel iz knjige »De Occulta Philosophia« alkemista Corneliusa Agrippe von Nettesheim (1486—1535), v kateri je podal pregled vse renesančne magije. *reka Adona* — tu predstavlja reko, ki teče iz Večnosti na Zemljo. *Šmarnica* — simbol idealistične imaginacije. *Harove doline* — raj. *Mati Ilovica* — simbol materinstva. *vratar grozljiv* — po Blaku je to Los, prerok in duh imaginacije. *zapah na severu odsune* — po Homerjevi »Odiseji« je na severu vhod, skozi katerega stopajo duše na zemljo.

Kronika

VITOMIL ZUPAN, IGRA S
HUDIČEVIM REPOM

Književnost

Odmev, ki ga je najnovejši Zupanov roman *Igra s hudičevim repom**, zbudil med bralci, tudi zaradi dokaj spretne pisane in ustne reklame, nas v ničemer ne zavezuje, da bi se morali pridružiti toku agitacijsko pritrjevalnega aparata, zlasti še, ker je prvemu »šoku« že sledila »stresnitev«, pritrjevanjem kritičnost in hvalam tudi kritika (zlasti v primerjavi z drugimi najuspešnejšimi Zupanovimi deli, na primer Menuetom za kitaro ali Potovanjem na konec pomladi).

Zupanovemu tekstu in zlasti temi se ne puščamo zavesti, ne pustimo se ujeti v past, ki jo je tokrat avtor hote nastavil našemu pretirano (vz)gojene-

mu malomeščanskemu publikumu, mu ponudil njenim »valovnim dolžinam« prirojeno zgodenco, z vsem spretnim pisateljskim instrumentarijem, kot ga rutinirani avtor brez dvoma obvlada. Spregledali smo avtorjeve nakane pisati za publiko, se pravi njeni bizarni domišljiji, vajeni nenavadnih tem (predvsem iz prevodov tuje dr. in druge literature), ustrezno bohotno, skonstruirano, ne preveč prepričljivo, a spet ne nad mero odvratnega, pa čeprav je ves tekst na tem robu. Sadomazohistična tematika moralno praznega pripovedovalca (prva oseba ga obvaruje pred neopredelljivo splošnostjo in s tem zagotavlja videz odkritosti — se pravi le neke vrste poštenosti do bralca) je nemara ena izmed najpomembnejših prvin Igre s hudičevim repom, pa čeprav v svetovni literaturi ta tema ni nova (nekaj sorodnega bi zasledili v Remčevem Sončnem obratu), kaže pa na nekatere premike

(*Vitomil Zupan, *Igra s hudičevim repom*, Pomurska založba Murska Sobota 1978, opremil Lojze Logar, str. 367)

znotraj razvoja tematike v sodobni slovenski prozi in o nji bi nemara še največ morala povedati sociologija literature. Zupanov tekst je bolj pisan zanj kot pa za bralca in kritika. Vprašanje, kaj tak tekst sploh omogoča, glede na sedanjo družbo in njeno literaturno konzumnost, prepuščamo njim — sociologom.

V Igri s hudičevim repom ne gre prezreti za pisatelja Zupanovih desetletnih pisateljskih izkušenj nenavadno obotavljajoč se, neroden, po nenehnem utemeljevanju, samoprepričevanju in samodokazovanju težeč uvod v celi vrsti »predgovorov«, kot da bi avtor šele zbiral potrebni pogum, da bi nam brezobzirno razkril vso svojo intimo (pokvarjenost). Ali ni tudi to del pasti in prefinjenega instrumentarija v prepričevanje bralca in sebe? Moralistično refleksivni predgovori o ljubezni in zakonu, esej znotraj proze, traktat o nepoeziji ljubezni, neposredno dotikanje bralčeve sodobne in žive (lastne) skušnje po principu »jaz sem tak, morda pa ste tudi vi taki!«

Pripovedovalec zgodbe ugotavlja: »z Lido pripadava sloju, ki mu ni slabo, ki je primerno zaščiten in ima družbeni ugled v naši družbi!« In kdo, ki se postavi pred to Zupanovo ogledalo, ne bi utegnil pomisliti nase! In od tu naprej je zgodba le rezultat in iskanje odgovora na vprašanje: kje tiči krivda? Kajpada je krivda v obeh, v njuni naveličanosti, sebičnosti, pomanjkanju samospoštovanja in časti, razrahljanim moralnim normam, visokemu standardu, porušenih družbenih vrednotah. In če je končna Džekijeva smrt le v funkciji moralke — »pravici je zadoščeno«, je kajpada nov dokaz, da gre v Igri s hudičevim repom le za dokaj spretno konstruiran tekst, brez ljubezni v »ljubezenski« temi, zato pa ostaja ob koncu nezadosten, neprepričljiv, ponavljajoč se vedno v novih kombinacijah medsebojnega sovraštva in spletkarjenja ter kruto-usodni telesni zavezanosti med obema junakoma.

Marijan Zlobec

Dragi bralci, dragi naročniki

Nič ne pomaga: časi so taki, da tudi revialnemu tisku — ne le knjigam, časopisom in RTV naročniki — raste nominalna vrednost vsake besede, močne in šibke, umetniške in manj umetniške, le da je vlita v svinec, odtisnjena na papir ...

Torej: živeči sicer od radodarne podpore ljudskih množic, prek subvencije republiške kulturne skupnosti, smo vendarle prisiljeni vsaj nekoliko posodobiti tudi našo naročnino, ki letos znaša 180.—ND. Prepričani smo, da to ne bo skalilo našega tradicionalno dobrega prijateljstva.

*S prijateljstvom
Uredništvo in uprava*